4. štev. Novo mesto 23. januarja 1919. Letnik XXXV.

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto 10 K, za pol leta 5 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 12·— K, za Ameriko 14·— K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Zborovanje zaupnikov Vseslovenske Ljudske Stranke.

Dne 16. januarja dopoldne se je vršilo v veliki dvorani hotela „Union“ v Ljubljani zborovanje zaupnikov V. L. S. Dasi so štajerski zaupniki zborovali na posebnem shodu v Celju in koroški v Pliberku, se je udeležilo zborovanja v Ljubljani do 1000 zaupnikov.

Že pred 10. uro dopoldne se je jela polniti velika unionska dvorana. Videli smo naše zveste pristaše z Gorenjskega, Notranjskega in Dolenjskega, med njimi mnogo zastopnikov okupiranih krajev. Ob 10. uri je bila dvorana polna, mnogi zastopniki so se morali zadovoljiti s stojiščem, drugi so zasedli galerije in balkon. Pri predsedstveni mizi so sedeli dosedanji načelnik stranke dr. Korošec, ob njem bivši državni poslanec Fon, dr. Lovro Pogačnik, prof. Bogumil Remec, posestnik Štrcin in tajnik SLS. Zabret.

Zborovanje stranke se je izvršilo v najlepšem redu in skladju, na shodu je vladala iskrena solidarnost vseh stanov in pokrajin. Zborovalci so z neutrudljivo pazljivostjo sledili izvajanjem govornikov in se živahno udeleževali debate.

Viharno pozdravljen je otvoril zborovanje predsednik V. L. S., ministrski podpredsednik dr. Korošec, z besedami:

Spoštovani zborovalci! Otvarjam zborovanje zaupnikov V. L. S., ki je bilo sklicano, da čujemo poročila o političnem položaju in da si začrtamo nove smeri za bodočnost. Vsled prometnih in drugih razmer nam ni bilo mogoče sklicati zborovanja zaupnikov iz vse Slovenije na isto mesto. Vse, ki so prihiteli na ta shod, pozdravljam najiskrenejše! Za podpredsednika zborovanju predlagam dr. Lovra Pogačnika.

Predlog je bil z navdušenjem sprejet, nakar se je dr. Lovro Pogačnik zahvalil za izvolitev.

Na to je imel burno pozdravljen ministrski podpredsednik dr. Korošec obširen govor o političnem položaju. Glede zasedenih zemelj je naglašal: „Ako se nam ugrabi Goriška in Trst, potem naši delegatje na konferenci niso upravičeni podpisati miru, potem je njihova edina naloga, da pridejo takoj domov ter nam pomagajo organizirati mogočno iredentistično gibanje, ki Italiji ne bo dalo ne noč ne dan mirno spati in počivati.“ — O Koroški je izjavil: „Kdorkoli sedaj izmed Nemcev in nemškutarjev vzdigne roko proti enemu našemu sobratu, njega si je treba dobro zapomniti za čase, ko bodo naši sodniki take javne zločince sodili z biči in škorpijoni.“ — Glede Štajerske je rekel dr. Korošec: „Le zelena Štajerska z energičnim generalom Majstrom je dosedaj naše edino neskaljeno veselje. Dal Bog, da bi tako ostalo in da bi se srečno in brez krvi izvršila kmalu tudi osvoboditev naše ogrske Slovenije.“ — Povdarjajoč, da je prva naša dolžnost, da ohranimo mir in red, je izjavil: „Vsak, kdor sedaj dela na nered, kdor hujska na nemire, kdor rovari proti obstoječim oblastim, on je sovražnik naše mlade, še nedograjene Jugoslavije.“ — O koaliciji slovenskih strank je podal ta-le program strankarske zveze: „Najintenzivnejše delovanje za osvoboditev okupiranih delov Kranjske, Goriške, Trsta in Istre in da se dobi pravična meja na Koroškem, Štajerškem in Ogrskem. — Vzdrževanje reda in miru v državi. — Konsolidacija države SHS na zunaj in znotraj. — Redna prehrana ljudstva. — Vlada naj podpira stremljenje, da se iz države SHS stvori čimpreje dejanska narodno-gospodarska enota, da se odpravijo izrodki vojnega gospodarstva in naj najodločneje nastopa proti oderuštvu v vsaki obliki. — Vpelje naj se splošna in enaka volilna pravica po proporciji za vsa zastopstva, tudi za ženske. — Odprava vseh socialnih krivic.“ Koncem svojega govora je dr. Korošec izrazil željo, da bi se vsi kmetje širne Jugoslavije združili v zajedničko organizacijo.

Na predlog predsednika dr. Lovra Pogačnika je zbor izrekel dr. Korošcu zahvalo za njegovo uspešno delovanje in neomejeno zaupanje.

Nato so govorili zastopnik goriških Slovencev Fon, predsednik Narodne vlade Josip Pogačnik in poverjenik za notranja dela dr. Janko Brejc, ki je med drugim rekel: „Mi moramo svoje mišljenje glede svobode revidirati v toliko, da vemo, da se svoboda in red ne izključujeta, da se izpopolnjujeta. Svoboda brez reda je anarhija ... Dualizem, ki danes obstoja med Slovensko in Hrvatsko, se mora odstraniti. Mi živimo danes napram Hrvatski v istih razmerah, kot je prej stara Avstrija z Ogrsko. Prej smo imeli eno državo, pa so Ogri odirali Avstrijo, kakor odirajo nas danes hrvatski židje. Ako imamo skupno streho, moramo imeti tudi skupno mizo.“

O reviziji strankinega programa je poročal prof. Bogumil Remec. Nasvetovane resolucije so bile sprejete, na kar je bilo izvoljeno novo načelstvo ter zastopniki v Državno veče in pokrajinski zbor.

Za predsednika V. L. S. je bil z velikim navdušenjem zopet izvoljen g. dr. Anton Korošec; za podpredsednika g. prof. Bogumil Remec; posestn. Brodar, Josip Gostinčar in Ivan Ogrin kot zastopniki vseh stanov.

Napredek v kmetijstvu po vojni.

Vojna nam je najbolj pokazala, kako važen da je kmetijski stan za državo. Ako je bil važen za propadlo Avstrijo, tembolj važen je za našo novo državo Jugoslavijo, koje prebivalstvo je po večini kmečko.

Naloga vseh merodajnih činiteljev bodi torej, da se kmetijstvo vsestransko povzdigne. Povzdigniti bo treba pred vsem splošno in strokovno izobrazbo kmetijskega prebivalstva. Dobri temelj se dobi le na dobri ljudski šoli. Ljudska šola ni kmetu v breme, ampak je njemu v največjo pomoč, ker dobi v njej kmečki naraščaj prvo izobrazbo, ki je podlaga njegovi inteligenci. Da bo ta izobrazba zares temeljita, na to je treba z vso silo delovati.

Kmečki sin naj dobi nadaljno izobrazbo v strokovni kmetijski šoli. Majhnemu posestniku bo zadostovalo, da se izobrazuje potom raznih kmetijskih tečajev, večji posestniki pa naj izobrazujejo svoje sinove v kmetijskih šolah. Brez strokovne izobrazbe napreden kmetovalec danes ne more več izhajati. Kmetijstvo ni več obrt, kmetijstvo je veda. Vsakemu naprednemu kmetovalcu je treba znati, kaj je zemlja, kako je sestavljena, katerih snovi se s poljskimi pridelki iz nje najhitreje izčrpa in kako je teh na najbolj gospodarski način zopet nadomestiti. Treba mu je tedaj tudi znati, kako se rastline razvijajo, od katerih činiteljev odvisi njih razvoj, in s čim se lahko njih razvoj do popolnosti pospeši.

Pa tudi racijonelno izkoriščanje rastlinskih pridelkov je važno, bodisi v direktni porabi za hrano, bodisi v živinoreji, v vinogradništvu, v sadjarstvu in drugih panogah kmetijstva. Treba pa je pred vsem pridelovanje pomnožiti. To se da doseči v prvi vrsti z zboljšanjem zemlje, s pravilnim obdelovanjem in s pravilnim, racijonelnim gnojenjem. Zboljšanje zemlje in nje pravilno obdelovanje še daleč pri nas ni doseglo tiste stopnje, ki jo zahteva umno kmetijstvo.

Poglejmo le, koliko je pri nas še močvirnega ali kmetijsko ne uporabljenega sveta. In vendar bi se dalo, zlasti z združenimi močmi in s pametno uredbo, v tem oziru veliko zboljšati. Ta naloga pripade kmetovalcem samim, njih strokovnim organizacijam in občinam, ki jih bo v tem delu država gotovo iz vseh sil podpirala.

Tudi obdelovanje zemlje je pri nas še zelo primitivno. Poglejmo le, kako plitvo se pri nas še orje in kako površno se še orje. Mnogi gospodar pred zimo njive niti ne spraši. Kako naj taka zemlja potem primerno rodi. Naše zemlje po večini niso slabe, pač pa so slabo obdelane in slabo izgnojene. Vsak vinogradnik dobro ve, kako zboljša zemljo rigolanje. V rigolanem svetu raste ne samo trta dobro, ampak tudi zelje, pesa, fižol in vse, kar se v njo posadi. Ravnotako na globoko zorani njivi vsi pridelki boljše uspevajo kakor na plitvo zorani. In vendar se dobe pri nas gospodarji, ki celo življenje svoje njive ne zorjejo bolj globoko kakor na širino dlani. Poglejmo

Zgodovina frančiškanskega samostana in cerkve v Novem mestu.

(4)

Sestavil P. Alfonz Furlan.

Ko so odločili novomeški samostan za redovno šolo filozofije, za današnji sedmi in osmi razred gimnazije, potrebno je bilo misliti za primeren kraj za šole in primerno knjižnico. P. Bernardin Gregorič bi rad kupil sosedno hišo z vrtom in narediti spodaj tri sobe za ljudsko šolo, katero so že takrat želeli meščani; zgoraj pa sobe za filozofijo in knjižnico. Mestni očetje so zahtevali za to hišo visok znesek, katerega bi moral samostan dajati mestu vsako leto. Predstojnik ni hotel naložiti tega bremena samostanu in je zato sezidal poslopje za filozofijo nad samostansko drvarnico, vrtna vrata z letnico 1696. so prenesli pod te nove šole na ulico, ki še sedaj stoje. Letnica na teh vratih bi morala biti 1723. Ta pogrešek so mestni očetje spoznali leta 1746., ko so morali pripraviti poslopje za gimnazijo. (Chronic I. pag. 383.) S tem delom je samostansko poslopje končano; pozneje so samo prezidavali sobe, kakor se je bolje zdelo predstojnikom.

Leta 1725. je na Dolenjskem razsajala živinska kuga.

Leta 1727. dne 16. marca je umrl p. Nikolaj Rozmann iz Novega mesta, lektor bogoslovja, v redu je bil 19 let.

Leta 1728. dne 24. decembra se je preselil v večnost br. Pankracij Kastelc, lajik, v 11. letu redovnega življenja.

P. Bernardin Gregorič je bil rojen v Novem mestu leta 1657.; v frančiškanski red je stopil 20 let star, šole je končal v Rimu pri učitelju p. Lovrencu Cozza (Kóca), ki je bil pozneje vrhovni predstojnik vsega reda in naposled kardinal (njegova slika je v novomeškem samostanu). Še ko je bil v Rimu, so ga postavili za učitelja bogoslovja; to častno službo bi lahko sprejel v Padovi v Italiji; rajše pa je šel v svojo provincijo. To učiteljsko službo je opravljal kratek čas, ker ga je provincijal p. Anton Lazari imenoval za svojega tajnika. Čez tri leta so ga izvolili za gvardijana na Trsatu, potem l. 1695. za provincijala; kot tak je skrbel, da so novomeški samostan popravili. V tem samostanu je kot kustoz (varih) provincije bival nekaj časa in pazil pri popravljanju samostana; potem pa stalno od leta 1706. do svoje smrti. Kot provincijal je skrbel, da se je pravo redovno življenje v provinciji ohranilo. Bil je definitor, kustoz in vizitator redovne provincije dunajske, dveh na Ogrskem, hrvaške in nemško-tirolske. 17 let je previdno vodil novomeški samostan. Prenovil je obe zakristiji, napravil nove oltarje, postavil na novo oltarja pod korom, uredil bolnišnico, knjižnico, kateri je veliko knjig pridobil. Potegoval se je za samostanske pravice; nekateri so se ga bali in so zato želeli biti njegovi prijatelji, drugi so ga ljubili kot svojega očeta. V važnih rečeh so ga prašali za svet; miril je skregane, reševal zadeve v veliko korist meščanov. Dasiravno je veliko delal, ga je vendar Bog podpiral, da je obhajal 50letnico slovesne redovne obljube in zlato sveto mašo 14. maja 1733. na praznik Kristusovega vnebohoda. Na ta praznik je imel zjutraj p. Emanuel Fritscko, Novomeščan, svojo novo mašo, pozneje pa p. Bernardin Gregorič svojo zlato sveto mašo, katere so se vdeležili ne samo Novomeščani in ljudstvo, temveč tudi plemstvo dolenjsko. Slovesnost nove in zlate maše je trajala osem dni. To veselje je pa trajalo dobra dva meseca; zlatomašnika se je prijela mrzlica in ga spravila v grob. Umrl je dne 21. avgusta 1733., star 76 let, v redu je preživel 56 let. Njegov izrek je bil: „Ljubil sem lepoto tvoje hiše, Gospod!“ Pokopali so ga v samostansko grobnico. (Chron. I. pag. 450.)

Leta 1735. dne 2. oktobra je umrl p. Emanuel Fritscko, Novomeščan, učitelj modroslovja, v redu 8 let, star 28 let.

Leta 1737. dne 7. decembra se je preselil v večnost p. Damijan Kalčič, učitelj modroslovja, v redu je živel 12 let, na svetu pa 27 let.

Leta 1738. dne 18. avgusta je zatisnil oči za vselej br. Adalbert Kronberg, kirurg, star 49 let, v redu je bil 25 let.

Leta 1741. dne 6. septembra je umrl p. Bernardin Ude, učitelj modroslovja, v starosti 27 let, od katerih je preživel v redu 11 let.

V tem samostanu je umrl brdovški (Berdovac) gvardijan p. Gelazij Pavletič dne 21. decembra 1741. v letu 47. svoje starosti in 26 let redovnega življenja.

Novomeški gvardijan p. Deodát Čebul, pridigar in učitelj gimnazije in bogoslovja, je umrl dne 17. julija 1743. v Zatični v samostanu pp. cistercijanov, star 43 let, v redu je preživel 25 let. Mislil je prestopiti v ta red in je tudi pokopan v njihovi grobnici.

Leta 1745. sta umrla: p. Probus Majdič, pridigar, dne 15. aprila, star 65 let, v redu

v dežele, kjer je kmetijstvo na višji stopnji kakor pri nas. S kako natančnostjo se obdeluje na primer zemlja na Češkem. Tu orjejo, zlasti za sladkorno peso, korenje itd., tudi nad eden čevelj globoko; 20 do 25 cm je pa sploh običajno oranje. Zato pa pridelajo na istem prostoru tudi še enkrat več kakor pri nas. Zelo pomanjkljivo je tudi oranje na ozke kraje. Znani nemški strokovnjak je rekel: „Po širokosti krajev na polju spoznaš napredek v kmetijstvu."

Pri nas, zlasti na Gorenjskem, v krškem okraju itd., se orje mestoma le na dva do tri metre široke kraje. Čemu to; ali ni škoda razorov, v katerih nič ali le malo zraste? Ozki kraji so le tam na mestu, kjer je malo zemlje, ali kjer je zemlja močvirna, povsod drugod so pa le na škodo. V tem oziru je treba temeljitega napredka.

Za obdelovanje zemlje je pa treba dobrega orodja, pred vsem dobrih plugov. Pa plug sam ne zadostuje. Že pred vojsko so naše kmetije trpele vsled pomanjkanja delavnih moči, med vojsko pa neizmerno. Mnogo sveta je moralo ostati neobdelanega. Pa tudi po vojski ne bo dosti bolje. Treba je, kjerkoli gre, nadomestiti delo človeške roke s strojem.

Zakaj je Amerika tako neznansko napredovala? Zato, ker v njej vlada tehnika, stroji. Dokler pa bodeta pri nas srp in kosa vladala mesto kosilnega stroja, srpica in motika pa mesto okopovalnika, toliko časa ne bo mogoče napredovati v kmetijskem pridelovanju. Ako pa hočemo rabiti okopovalnike, moramo sejati in saditi rastline v vrste in za to je treba, da se poprimemo tudi sejalnih strojev. Večji gospodarji naj bi si nabavili lastne stroje, manjši pa naj se združijo v zadruge ali društva in si jih nabavijo skupno. Skupno nabavljene stroje rabijo gospodarji po določenem redu in proti določeni odškodnini. Na Češkem je ni vasi, kjer ne bi gospodarji imeli svojih lastnih ali skupno nabavljenih strojev. Posnemajmo tudi v tem te napredne gospodarje. V doglednem času naj bi se pri nas ustanovila tovarna za kmetijske stroje, ki naj bi gradila take stroje, ki so našim kmetijskim razmeram prikladni. Ni dvoma, da nam bo pri tem priskočila svobodna, bratska češka država s svojimi izvežbanimi tehniki na pomoč. Tovarno bi kazalo zgraditi na zadružni podlagi.

Naša zemlja rabi dalje gnoja zlasti sedaj po vojski, ko je izsesana. Da se bo dobil potreben gnoj, je treba pred vsem zboljšati našo živinorejo, ki je ob enem najboljši vir dohodkov za kmeta. Da pa lahko kmet pomnoži stanje živine, zato mora pridelovati dovolj krme. Zato moramo obrniti svojo skrb na travnike in njive, kjer pridelujemo krmo. Travnike je očistiti, bodisi pograbiti s travniško brano ali z grabljami. Nato jih kaže pognojiti, zlasti s Tomasovo žlindro in kalijevo soljo. Ako nimamo umetnega gnoja, gnojimo lahko s pepelom in z gnojnico, ki nam, žal, po večini uhaja v potoke. Mokre travnike je treba poprej osušiti. Za travnike v težki zemlji je tudi zelo dobro gnojilno sredstvo apno. Apnanje zemlje je pri nas skorajda neznano, pa vendar je velike koristi, zlasti za težke in vlažne zemlje.

Apno rastlina neobhodno potrebuje za svoj razvoj. Za ta namen imajo naše zemlje v splošnem apna zadosti. Apno pa ima še druge lastnosti, ki pridejo rastlinam v prid. Ono pospešuje razkroj rastlinskih, živalskih in rudninskih snovi v zemlji, rahlja zemljo, razkisa jo in zatira živalske in rastlinske škodljivce. Zato ga v naprednih kmetijskih deželah povsod z najboljšim uspehom rabijo. Naj bi se tedaj tudi pri nas pričelo apno izdatneje rabiti, pred vsem pa pri pridelovanju krme na polju Ker preobilno ali nepravilno apnanje lahko škoduje, treba bo v tem oziru še izkušenj. Tudi v vinogradništvu, sadjarstvu in vrtnarstvu nas čakajo še mnoge naloge. Posebno previdno je treba rabiti apno v vinogradih. Mnoge vinograde bo treba prenoviti in pri tem pametno uporabiti vse dosedanje 25-letne izkušnje glede podlage, žlahtne vrste, načina cepljenja, saditve in obdelovanja. Z dobrim gnojenjem, zlasti s souporabo umetnih gnojil treba bo dvigniti produkcijo.

Kletarstvo bo treba primerno zboljšati, kajti edino le na ta način bomo mogli konkurirati z vinom drugih dežel. Izvoz vina iz Jugoslavije bo moral dajati tej državi potrebne dohodke.

Sadjarstvo bi trebalo pospešiti zlasti v zato prikladnih legah. Dobro zimsko sadje ne bomo lahko izvažali samo na sever, temveč tudi daleč na jug po lastnih parobrodih. Pa tudi za sadne in zelenjadne izdelke, zlasti za sadne in zelenjadne konserve je pri nas teren nad vse ugoden.

Ne zamudimo tedaj nobene prilike, da si gospodarsko pomagamo. Ne zamudimo sedanje, ugodne prilike, da razširimo dobre, zdrave misli gospodarskega napredka med kmetskim ljudstvom. V tem napredku je naša bodočnost. B. Skalicky.

Razglasi Narodne vlade SHS v Ljubljani.

Izvoz živil iz slovenskega ozemlja. Kakor je znano, je izvoz živil iz območja Jugoslavije vobče prepovedan. Izvažati se smejo živila preko mej Jugoslavije le s posebnim dovoljenjem. Dovolila za izvoz živil je doslej izdajal prehranjevalni urad Narodne vlade SHS v Ljubljani, oziroma za slovensko ozemlje Štajerske tudi komisar za prehrano slov. Štajerja. Ker je z ozirom na vedno večje število prosilcev absolutno nemogoče vse te prošnje rešiti pri prehranjevalnem uradu v Ljubljani, je ta urad pooblastil politična okrajna oblastva (okrajna glavarstva in mestne magistrate), da smejo v določenih primerih dovoljevati izvoz manjših množin živil. Ti primeri so sosebno:

1. dijakom in vseučiliščnikom, ki so državljani SHS, pa študirajo v inozemstvu;
2. delavcem, ki so državljani SHS, pa gredo v inozemstvo za kruhom in zaslužkom;
3. osebam, ki gredo po službenih in kupčijskih opravkih za krajši čas v inozemstvo;
4. uradnikom in drugim osebam, ki se presele za stalno v inozemstvo in
5. osebam, ki imajo v območju SHS zemljiška posestva, pa žive sedaj še v inozemstvu.

V vseh zgoraj omenjenih primerih naj se obračajo prosilci odslej na svoje pristojno okrajno glavarstvo (mestni magistrat). V primerih, za katere ne smejo izdajati izvoznic okrajna oblastva, morajo prosilci vložiti pismeno prošnjo na prehranjevalni urad v Ljubljani, in sicer potom pristojnega okrajnega oblastva. Izdane izvozne dovolitve se vpišejo radi kontrole v posebne sezname. Vsako zlorabljanje izvoznic, kakor tudi navajanje neresničnih podatkov, se bo najstrožje kaznovalo. — Za poverjenika: dr. Senekovič, s. r.

Preskrba beguncev z obleko na Kranjskem. Z naredbo poverjeništva za socijalno skrbstvo od 18. novembra 1918, št. 103, uradni list št. X, so bili razveljavljeni vsi dosedanji predpisi, tičoči se preskrbe beguncev z oblačili. Preskrbe beguncev z oblačili prevzela je glasom navedene naredbe oblačilna poslovalnica v Ljubljani, ki izdaja oblačila po svojih presojevalnicah, ki so se ustanovile malone v vseh krajih, kjer se nahajajo okrajna sodišča. Begunci, ki potrebujejo oblačila, vložiti morajo tostvarne prošnje pri pristojni presojevalnici za obleko s točno označbo, koliko in kakšna oblačila potrebujejo. Na prošnji morata županski in župni urad sedanjega bivališča potrditi, da je prosilec v resnici obleke potreben. Beguncem se obleke ne izdajajo več brezplačno. Načelno mora vsak begunec obleko plačati. Le pri onih beguncih, ki žive v največjem siromaštvu, kar pa mora biti neovrgljivo dokazano in potrjeno od pristojnih oblasti (županstva in župnega urada), se delajo izjeme. Takim beguncem se dovoljuje popust na ceni, oziroma se jim v izvanrednih primerih izdajejo oblačila tudi brezplačno. Zaprošena oblačila dopošlje oblačilna poslovalnica, v kolikor jih ima v zalogi, presojevalnicam, ki jih nato izdajejo posameznim prosilcem.

Narodna čitalnica v Novem mestu

je v polstoletni dobi, odkar je ustanovljena, probujala Novo mesto in njega okolico v narodnem in kulturnem smislu. Nudila je svojim članom z naročenimi časniki, revijami itd. priliko za spoznavanje v političnem in literarnem gibanju; gojila je slovensko in drugo slovansko petje in glasbo; uprizarjala dramatične igre; prirejala poučna predavanja; proslavljala spomin zaslužnih slovenskih mož s slavnostnimi akademijami in navdušujočimi govori; osnovala je ljudsko knjižnico, da z njo probuja in izobrazuje tudi širše kroge; prirejala je družabne veselice, ki so zbirale novomeško prebivalstvo na prijetne, brezskrbne zabavne večere; bila je matica, iz katere so izšla druga narodna društva (pevsko društvo, sokol, orkester i. dr.) in dajala je tem društvom zavetišče in torišče za njih delovanje. Upravičeno smemo reči, da je ves čas budila narodno zavest in pospeševala narodno prosveto, kolikor mogoče.

Naša narodna čitalnica je edino slovensko društvo v Novem mestu, katero je preživelo uničujočo slano, ki je padla zadnja leta na polje našega narodnega življenja. Prav kmalu, ko je ob začetku lanskega leta Narodni dom zopet prešel v naše roke, je zadonela v njem zopet naša pesem in zazvenela slovanska glasba, oglasila se je naša beseda in nastopila je zopet naša dramatska umetnost. Obilni poset vseh teh prireditev je svedočil, kako potrebne in zaželjene so v Novem mestu slovenske narodne in kulturne prireditve.

Da bo mogla čitalnica z Narodnim domom gospodarsko vzdržati in še nadalje izvrševati svojo nalogo, je potrebno, da jo podpirajo kot člani v kolikor moči obilem številu tukajšnji rodoljubi, zavedajoči se, da se pripravlja za ves narod nova doba, in da se uveljavlja narodu v korist vsakdo samo, ako stopi iz osamljenosti in se uvrsti v sklenjene narodne vrste.

Odbor narodne čitalnice se s tem obrača na rodoljube in rodoljubkinje ter jih uljudno vabi, da prijavijo pristop v čitalniško članstvo.

Za odbor: Ferd. Seidl, predsednik.

Mirovni dogovor na Koroškem.

V Gradcu se je sklenil pri konferenci zaradi premirja na Koroškem 20. t. m. med vojaškimi zastopniki Narodne vlade v Ljubljani in deželne vlade v Celovcu dogovor, v katerem so se ugotovile med drugim sledeče točke:

Begunci s Koroškega se smejo takoj domov vrniti.

---

45 let; br. Elcearij Fridl, lajik, dne 7. julija, star 56 let, v redu je živel 36 let.

Leta 1746. sta umrla: klerik, učenec modroslovja Klemen Konzulić, star 19 let, v redu je preživel 3 leta, dne 17. marca; p. Inocencij Aver, organist, v starosti 33 let, v redu 13 let, dne 20. aprila.

Leta 1745. so prosili mestni očetje frančiškane, da naj bi napravili gimnazijo s 6 razredi; ti so odgovorili, da so pripravljeni sprejeti to šolo, ako jim cesarica to naloži in mesto vsako leto podporo da za preskrbovanje učiteljev. Mestni možje pošljejo prošnjo naravnost cesarici, ta pa deželni vladi v Ljubljano v razsodbo. Deželna vlada je prošnjo odbila. Leta 1746. so v prošnji opustili o mostnini in v njej cesarico prosili za šole. Cesarica je zdaj prošnjo uslišala 16. aprila 1746.; provincijal p. Sigismund Skrpin je po sklepu svojih svetnikov ponudbo sprejel, mesto je pripravilo primerno poslopje poleg Fričkove hiše in samostanske cerkve. Dne 3. novembra 1746. je bila slovesna sv. maša, pri kateri so bili vpisani učenci (66), mestni sodnik (župan) s svojimi svetniki in meščani. (Chron. I. pag. 473; dr. Kaspar Pamer, Jahresbericht des k. k. Obergymn. in Rudolfswert 1901/1902.)

L. 1747. je dobilo Novo mesto okrožno glavarstvo in služba vicedóma je prenehala.

Leta 1748. dne 11. avgusta ob dveh po polnoči, ko so jutranjice (matutin) v koru zmolili, so zvonili zoper hudo uro klerika modroslovca Andrej Hvale in Gelazij Vosič z br. Landelinom Kronbiter, Tirolcem, lajikom, novincem, mizarjem. Ko sta klerik Gelazij in novinec zamenjala zvonova, trešči v zvonik in strela vrže vse tri na tla; hitro pritečejo drugi sobratje in začnejo drgniti in tresti tri omamljene; prva dva klerika sta se kmalu zavedla, tretjega pa novinca niso mogli več zdramiti. Umrl je, ko je v redu preživel samo 23 dni.

Leta 1748. so popravili vrtni zid; samostanski gvardijan se je pritožil pri mestnem sodniku (županu), da naj da odstraniti majhno in nizko poslopje Martina Schlosserja (ključarja) poleg samostanskega zida, kjer hrani svoj voz. Župan odgovori, da je stvar zastarela; pozneje so se obrnili na višje mesto v Ljubljano, toda zastonj, ker niso precej ugovarjali, kakor postava zahteva. (Chron. I. pag. 514.)

Isto leto dne 5. septembra je umrl p. Agnel Markovič iz Kamnika, vikar, star 33 let, v redu 16 let.

Leta 1749. je dobilo Novo mesto svojo prvo garnizijo; prvi polk, ki je bil tukaj, je bil polk Palffy. (Vrhovec, str. 111.)

Istega leta so upeljali nove davke za posestva, hiše, glavnice, dohodke in obresti prostih volil.

To leto je bilo v samostanu 16 patrov, 6 klerikov, 9 bratov lajikov in 1 tretjerednik.

Tu je dne 19. januarja 1749. umrl Brunon Cämmerer, Tirolec, lajik, star 63 let, v redu 39 let.

L. 1750. je bilo v samostanu 16 patrov, 6 klerikov, 9 lajikov, 1 novinec, 1 tretjerednik.

Leta 1751. sta umrla v tem samostanu: dne 3. maja Konkordij baron Zierheim, Novomeščan, klerik modroslovec, nedolžen mladenič, 20 let star, v redu je živel 3 leta; dne 29. junija br. Benedikt Kronbitter, Tirolec, mizar, star 58 let, v redu 38 let.

Leta 1751. je živelo v samostanu 16 patrov, 6 klerikov, 8 bratov lajikov, 1 novinec, 1 tretjerednik.

Leta 1752. so pobirali maslo in druge pridelke na posestvu kneza Auersperga. Oskrbnik njegovih gozdov in velik samostanski dobrotnik Ivan Krstnik Schletter se je prišel zdravit v samostan, upajoč, da bo v samostanu v miru kmalu okreval. Sprememba zraka mu ni koristila, umrl je na sušici dne 9. decembra; pokopali so ga v samostanski cerkvi.

To leto je bilo v samostanu: 16 patrov, 6 klerikov filozofije, 8 bratov lajikov in 2 tretjerednika.

Leta 1754. je hotel neki meščan postaviti leseno hišico poleg samostanskega vrtnega zida. Samostanski predstojnik p. Arhangelj Mihelič se je pritožil pri županu; ta je dovolil postaviti hišico, pa tako daleč od vrtnega zida, kakor zahteva postava.

Istega leta je umrl p. Benon Waltreich; rojen je bil v Toblahu na Tirolskem dne 23. aprila 1701. V frančiškanski red je bil sprejet 11. avgusta 1718. Že v letu poskušnje, v novicijatu je bil pobožen in moder; po dokončanih modroslovnih in bogoslovnih šolah so ga poslali v Karlovec za nemškega pridigarja. Čez tri leta so ga prestavili na Trsat kot bogoslovskega učitelja, čez tri leta v Ljubljano k generalnim studijam. Leta 1734. so ga izvolili za novomeškega gvardijana; leta 1736. so ga postavili za tajnika provincije; leta 1739. so ga izvolili za definitorja, leta 1742. pa za provincijala. Vizitiral je tirolsko in bavarsko provincijo. Bil je pobožen, previden, krotak predstojnik, drag Bogu in sobratom. Po treh letih so ga izvolili za kustoza; leta 1748. so ga postavili za novomeškega gvardijana, ki je pomnožil samostansko knjižnico. Lahko bi bil izvoljen za provincijala v drugič, pa je sam preprečil.

Vojni ujetniki se izmenjajo; **ranjenci** se smejo vrniti, kadar postanejo sposobni za prevoz.

Sovražnosti so ustavljene, vsako nasilstvo od strani vojaške oblasti se mora po obstoječih zakonih kaznovati.

Železnice, telefon in brzojav se kar najhitreje upostavijo.

Vojne škode je priglasiti pri pristojnih političnih oblastih.

Kot začasna vojaška demarkacijska črta velja ona, ki jo sedaj drže čete.

Člana ameriške misije, ki sta se udeležila pogajanj za premirje v Gradcu, sta zahtevala, naj se takoj vsi begunci iz Koroške vrnejo domov, in sta izjavila, da se nikomur ni treba nič bati. Ameriška komisija bo hodila po Koroškem, spraševala ljudi, kam hoče kdo pripadati, in tudi o krivicah, ki so se jim zgodile. Pri komisiji bo tudi slovenski zaupnik.

Koroški begunci, vrnite se domov!

Raznotero.

Naša stvar stoji baje dobro, kakor poročajo iz Pariza jugoslovanski člani mirovne konference, glede določitve mej. Na severu dobimo mejo, kakor daleč jo Slovenci hočemo. Na jugozapadu pa nam je v najbolj neugodnem slučaju zagotovljena reka Soča. Trst bi tvoril z zapadno Istro nekako avtonomno državo pod mednarodnim nadzorstvom. Za guvernerja mesta Trst in zapadne Istre bi bil imenovan najbrž kak Angležž.

11.400 usmrčenj za časa vojne v Avstriji. Nek častnik vojnega ministrstva objavlja štatistiko, ki dokazuje, da je bila bivša Avstro-Ogrska največji rabelj svojim sinovom. Za časa svetovne vojne so vojaška sodišča naše države obsodila na smrt 11.400 oseb, ki so tudi bile usmrčene. Od teh na smrt obsojenih in usmrčenih oseb je bilo pomiloščenih 3800 oseb, toda še-le potem, ko so že bile davno usmrčene. V to število usmrčenj pa še ni všteto ono ogromno število zlasti vojaških oseb, ki so bile takoj brez vsakega pravoreka kratkomalo na povelje kakega poveljnika usmrčene.

Mirovna konferenca bo tajna. Že v bližnjih dneh se bo otvorila mirovna konferenca v Verzalju pri Parizu na Francoskem. Sklenjen bo predvsem predmir, ki bi naj določil glavne in bistvene točke bodoče mirovne pogodbe. Pečal se bo z ustanovitvijo, oziroma potrditvijo novih držav in njihovih mej. Naši delegati in njihovi svetovalci so deloma že odpotovali, deloma odpotujejo te dni proti Parizu. Ameriški listi poročajo, da seje mirovne konference nikakor ne bodo javne, k večjemu bodo objavljeni sklepi konference in navedene utemeljitve sklepov. Hoteli, v katerih bodo stanovali odposlanci mirovne konference, bodo strogo zastraženi po posebnih stražah. Na vseh omarah, pisalnih mizah in ročnih torbicah brzih selov bodo odstranili stare ključe in jih nadomestili s posebnimi novimi ključi iz Anglije in Amerike. Vse to se bo izvršilo pod nadzorstvom ameriških in angleških tajnih policistov.

Še enkrat številka 13. Wilsona je spremila njegova žena na potovanje v Evropo. Pred tremi leti, sredi svetovne vojske, jo je pripeljal predsednik kot svojo soprogo v Belo hišo. Prej se je imenovala Norman-Gart in je bila vdova premožnega juvelirja. Kot žena predsednikova je vplivala na svojega moža tudi idejno kot pristašinja ženske volilne pravice in ga je pridobila za to. Vendar pa je treba pripomniti, da je bil Wilson že poprej pristaš te ideje. Njegovi hčeri iz prvega zakona sta poročeni; ena ima nekega advokata v Nowyorku, druga pa državnega tajnika Ma Adoo. V poročni pogodbi pa sta črtala stavek, po katerem naj bi bila žena možu „pokorna“. Ko se je predsednik drugič oženil, mu nevesta tudi ni obljubila pokorščine. V Beli hiši je z novo predsednico zavladal tudi nov duh. Ko je bil Wilson izvoljen za predsednika, je bil poročen z Elli Louise Wilson, ki je pa čez eno leto umrla. Ta prva žena se ni dobro počutila v Beli hiši. Ona je bila nadarjena slikarica in prijateljica literature, a ni imela nagnjenja in daru za nastop v družbi. Ljubila je preprostost v obleki in v vsem, tako da je washingtonska družba z glavo zmajevala nad njo. Za obleke ni porabila več, nego 1000 dolarjev na leto. To je bilo predsedniku gotovo ljubo, saj ima kot tak samo 50.000 dolarjev plače, vštevši vse pristojbine 130.000 dolarjev, kar pa je v ameriških miljardnih krogih silno malo. Predsednikova druga žena pa ima veliko premoženje in je vkljub svojim štiridesetim letom zelo družabna in vesela. Gotovo je, da spremlja svojega moža z velikim zadovoljstvom na njegovem triumfalnem potovanju po Evropi. Kot se sliši, je vzela 13 oblek s seboj na pot, ker je številka 13 srečna številka za njenega moža. Iz 13 črk sestoji njegovo ime; bil je trinajsti rektor Princetonske univerze in je služil na tej šoli 13 let. Leta 1913. je bil izvoljen za predsednika. Njegova hči Jessie je bila trinajsta nevesta, ki se je zaročila v Beli hiši in njej na čast je bila napravljena gostija, na katero je bilo povabljenih 13 gostov, ki jim je streglo 13 služabnikov in je gorelo 13 luči. K njenemu ženitovanju je bilo povabljenih 13 družic.

Domače in tuje novice.

Shod zaupnikov S. L. S. novomeškega okrajnega glavarstva za volitev delegata v pokrajinsko veče bo v Kandiji Posojilniški Dom v pondeljek 27. januarja ob enajstih dopoldne.

Vodnikova slavnost. Bralno in pevsko društvo „Toplice“ v Toplicah priredi v nedeljo, dne 26. prosinca t. l. Valentin Vodnikovo slavnost v spomin stoletnice smrti s sledečim vsporedom: 1.) Slavnostni govor; 2.) Živa slika; 3.) Deklamacije Vodnikovih pesmi in petje; 4.) Linhart: Županova Micka, veseloigra v dveh dejanjih. Slavnost se vrši ob 7. uri zvečer v vojaški baraki. Vspored je zelo raznovrsten in zanimiv, zato je pričakovati obilne udeležbe tudi iz bližnjih krajev.

Dr. Kulovec - katoliški župnik v Belgradu. Belgrad, 16. januarja. Profesor na škofovih zavodih v Št. Vidu pri Ljubljani dr. Kulovec je imenovan za katoliškega župnika v Belgradu.

Razglas. Razširile so se govorice, da se je pri topniškem polku št. 128 raztrosila in pogubila vsa civilna obleka, ki jo je bilo oddalo moštvo pri mobilizaciji ali prej v hrambo. Povedano bodi torej vsem gori mislečim, da se je res sicer nekaj oblek med selitvijo iz Ljubljane v Celovec, Dunajsko-Novomesto in Maribor porazgubilo, vendar so vsi tozadevni zapiski v redu in bo vsak, ki je oddal obleko v hrambo, dobil ali svojo, ali enakovredno tujo obleko. Slično velja tudi za pripadnike razišlega se topn. polka št. 106., kar je prevzel topn. polk št. 128., v oskrbo. Pozivljajo se s tem vsi interesentje, da nemudoma, ali pišejo po svojo obleko, ali pa osebno pridejo po njo v mariborsko topniško vojašnico. Obleke se bodo pošiljale tudi sorodnikom, ako le-teh prošnjo potrdijo pristojna županstva. V pismenih prošnjah se naj navede: šarža, ime, naborni letnik in rojstno leto imetnika obleke. — Topniško poveljstvo SHS v Mariboru.

Člane novomeške kmetijske podružnice opozarjamo s tem, da naj takoj vplačajo udnino za tekoče leto. Galico naj čimpreje naročajo in plačajo, ker se čuje, da ne bo letos toliko galice na razpolago, kakor lansko leto. Na prepozno došla naročila se ne bo mogoče ozirati, ker ne bo blaga. Ob enem se opozarjajo naši člani, da bo kmetijska podružnica tudi letos oddajala apno in naj se odjemalci iz ene ali več bližnjih vasij skupaj zglase, da se jim odda po cel vagon.

Redni občni zbor nar. čitalnice v Novem mestu se bo vršil v soboto 25. t. m. ob 8. uri zvečer v čitalniških prostorih. Dnevni red: 1. Poročilo predsednikovo, tajnikovo, knjižničarjevo, blagajnikovo in računskih preglednikov. 2. Volitev predsednika, sedem odbornikov, dveh odborniških namestnikov in dveh preglednikov. 3. Slučajnosti. — Po § 11. društvenih pravil je občni zbor sklepčen, ako je navzoča vsaj ena petina članov. Pol ure po določeni uri se občni zbor vrši, če je navzoča vsaj ena desetina članov. — Ker se želi, da se izvoli nov odbor za čim najbolj uspešno delovanje, želi in prosi sedanji odbor v prid čitalnice obilne udeležbe. Za odbor: Ferd. Seidl, predsednik.

Dobrotnika nar. čitalnice v Novem mestu. V rodoljubnem umevanju delovanja naše čitalnice sta ji v prid naklonila znatno podporo: g. dr. J. Strašek primarij v ženski bolnici znesek 100 K in g. K. Pleiweiss notar države SHS znesek 50 K. Gospoda sta se s tem pridružila gosp. M. Mramorju, ki je ob priliki našega narodnega vstajenja istotako stopil med dobrotnike novomeške čitalnice. Bodi rodoljubnim gospodom izrečena tudi na tem mestu najtoplejša zahvala za iz blage narodne volje izvirajoče darilo.

Odbor.

Poročil se je v Gradcu 15. t. m. g. Franc Rožanc, finančni stražnik v p. iz Novega mesta z gdčno Gorga Dirce in je podaril ob svoji poroki za novomeško dijaško podporno društvo 25 K. Bilo srečno!

Umrl je v Novem mestu št. 116 dne 20. prosinca po kratki in mučni bolezni stražmojster v p., sedaj zasebnik, občečislan gospod Jurij Rožanc v 71. letu starosti. Blagi pokojni je vestno služboval 32 let pri policiji v Trstu in 15 let pri novomeški hranilnici. Rojen je bil l. 1848. v Misličah, okraj Sežana. Naj počiva v miru! Naše sožalje prizadeti rodbini!

Umrla je v noči na 17. prosinca v Prečni spoštovana gospodinja Frančiška Pečarič, roj. Bojanec, gostilničarka v Prečni. Večni mir in pokoj njeni blagi duši!

Za Narodni davek so poslali: Gosp. Jožef Saje je nabral v Harinji vasi, Št. Peter pri Novem mestu 22 kron; štirirazredna deška ljudska šola v Novem mestu 94 kron. — Čast! — Dolenjci iz novomeškega sodnega okraja, prosimo, pošljite čimpreje svoje doneske!

Delniška družba „Triglav“. Snuje se delniška družba za izdelovanje marmelade in sadnih konserv ter žitne kave z imenom „Triglav“. Vsi pogoji so dani, da se bo podjetje lepo razvijalo. Uživanje marmelade se je med vojsko zelo razširilo in udomačilo. V Jugoslaviji nimamo nobene tovarne za izdelovanje marmelade. Uživanje žitne kave je bilo tudi že pred vojsko splošno razširjeno. Ne le meščani, uradniki, delavci, ampak tudi kmetovalci so splošno kupovali žitno kavo (Knajpovo in Vidrovo). Na milijone je šlo denarja iz jugoslovanskih pokrajin za žitno kavo in marmelado v druge, zlasti nemške dežele. Sedaj imamo Jugoslovani lastno državo in se bo treba postaviti na lastne noge. Treba bo ustanoviti razna podjetja, ker bodo vsled colnine prišle stvari, ki jih nimamo doma, še veliko dražje. Zato se obračamo do vas s prijaznim vabilom, da se udeležite z denarjem pri tem narodnem podjetju. Delnice so po 500 kron. Gotovo je zelo pametno, da se dene v nameravano delniško podjetje, kjer bo varno in dobičkonosno naložen. Zato vas vabimo, da vzamete več delnic po 500 kron. Denar pošljite po pošti vsaj do 31. januarja 1919 na naslov: Jadranska banka, podružnica v Ljubljani — ali pa na naslov: Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Žrtev zavratne španske bolezni. V sredo 22. prosinca je umrl v Trebnjem g. Viljem Tomic mlajši, v najlepši dobi 30. let, previden s tolažili sv. vere. To je drug prebridki slučaj v velespoštovani rodbini trgovca g. Vilj. Tomica. Pred nekaj meseci jo je zapustila preljubljena hčerka, gospa Mila Kobetova. Sijaj sestri in bratu rajsko veselje, neutolažljivim zaostalim naše iskreno sočutje.

Odpovedane trafike. Vlada je vsem trafikantom odpovedala trafike in jih bo na novo razpisala. Ker je dosedaj veliko trafik v rokah znanih bogatinov, hoče vlada te trafike podeliti potrebnim invalidom.

Ali smo še vedno v stari Avstriji? V zadnjem času se je zopet silno razpaslo oderuštvo v okolici Novega mesta, kakor tudi v mestu samem. Tako n. pr. je zahtevala neka trgovka za 1 liter petroleja 6 jajc, 2 kg bele moke in 14 K denarja. Za enkrat omenimo samo ta slučaj, ki naj bo v svarilo ostalim. Prihodnjič pridemo s polnimi imeni. Ni čuda, da se kmet drži še vedno starih cen, ko ga v mestu še vedno tako neusmiljeno odirajo.

Nov kurz krone. Belgrad, 15. jan. (Lj. k. u.) Listi poročajo, da je izdalo finančno ministrstvo naredbo, ki določa nov kurz krone: 100 dinarov = 250 kron.

„Slovenka“ glasilo slovenskega ženstva je edini slovenski ženski list. Zato upamo, da ne bo slovenske žene in slovenskega dekleta, ki ne bi brala „Slovenke“. Ženstvo sebi! — Prva številka bo imela sledečo vsebino: Cilka Krekova: Sestram. Dr. A. Bonaventura Jeglič: Žena v krščanstvu. F. S. Finžgar: Naše kmetiško ženstvo in nova doba. S. T.: Ženska nadaljevalna šola. M. Elizabeta: I tebe, žena... Mihael Moškerc: Dr. Krek in ženska. M.: Stoletja otroka. Dr. Jakob Mohorič: Ženska in pravo. Dr. Franc Jež: Kaj je s podporami? — — r —: Naša mladina. Lea Fatur: Za naš Jadran. Silvin Sardenko: Stana (črtica). — V listku pa bo prinašala „Slovenka“ novice iz vseh ženskih strok. — „Slovenka“ bo izhajala enkrat na mesec na 24. straneh z ovitkom. Stane letno 12 kron, polletno 6 kron. Naročnina naj se pošilja: Uprava „Slovenke“, Ljubljana, Jugoslovanska tiskarna, II. nadstr.

Prase se našlo. Kdor je v jeseni 1918. na poti (cesti) iz Kostanjevice v Novo mesto izgubil malo prase, naj to sporoči uredništvu „Dol. Novic“. Opiše naj prase, kakšno je bilo, kje je je izgubil, kedaj je izgubil; pristavi naj svoj naslov natančno (ime, priimek, odkod je, pošta).

Našlo se je. Dne 18. prosinca se je peljala neka gospa z zjutrajšnjim vlakom iz Ljubljane do Kandije in je pozabila svoj nahrbtnik z vso vsebino v vozu 3. razreda. Dotični nahrbtnik se nahaja pri Nikolaju Persetiču na Vinici št. 4 v popolni varnosti.

Ustanovitev delniške družbe za izdelovanje poljedelskih strojev v Jugoslaviji.

Z ustanovitvijo Jugoslavije prihaja na njo važno vprašanje, kako odpomoči pomanjkanju poljedelskih strojev, katere so večinoma uvažali Nemci in Madžari v naše kraje in na ves Balkan. Kaže torej ustvariti tvornico poljedelskih strojev, da smo neodvisni od dovoza teh iz tujine. Pomislimo, da le Balkan sam je iz Nemčije uvažal letno za visoke milijone poljedelskih strojev. Zakaj bi moralo biti tako naprej? Vse te dobičke imamo lahko sami med seboj in ni potreba čakati na dovoz iz tujine. Kakor mi znano, nimamo v Jugoslaviji niti ene večje tvornice za poljedelske stroje. Zato je treba ustanoviti podjetje v velikem obsegu, katero bi bilo v stanju naše potrebe na poljedelskih strojih vseh vrst vsaj deloma kriti. — V prvi vrsti je tukaj

poklicana vlada, da bi ustanovitev tega podjetja na vsak način podpirala; dalje kmetje, gospodarska društva, posamezniki in denarni zavodi, ki naj bi se v polni meri udeležili vpisovanja delnic. S tem bi bili deležni:

1. Dobro naloženega denarja, kateri bi se jim stalno in dobro obrestoval.

2. Kot delničarji bi imeli pravico na znižane cene za stroje.

3. Zadruge, katere bi za svoje člane naročale stroje, bi bile deležne navadnih popustov (rabat), kateri bi prišli v korist zadrugam.

O dobrem obstanku podjetja ni dvoma, ker so vse delniške družbe na Češkem zaključale svoje račune z dobrimi dobički in izplačevale 6- do 7-odstotne dividende. Konkurence se nam ni treba bati, ker vzlic temu, da bi se ustanovila tukaj še ena družba, imele bi obe še preveč naročil, ker je med vojsko nastalo v vseh državah tako pomanjkanje poljedelskih strojev, da bodo za dolgo časa konkurenčne države komaj lastnim zahtevam zadostile. Predstavljajmo si le grozovito veliko Rusko, Ukrajino, Poljsko, ves Balkan itd., kjer ni danes niti enega pluga celega. Kdaj bo vse to nadomeščeno? Pomislimo na agrarno reformo Češke, Poljske, Ruske, kjer se bo rabilo veliko strojev za male kmetovalce, katerim se razdeli zemlja veleposestev. Isto je pričakovati pri nas. Dalje je dolžnost učiteljev kmetijskih šol, da učence in ljudstvo na predavanjih o rabi in koristi, dobičkonosnosti strojev temeljito poduče. Tvornica sama bi skrbela za vršitev tečajev o rabi strojev, bi vprizarjala oglede in tekme strojev, bi dajala svoje stroje na razstave in sploh zelo povzdignila naš kmetijski stan v korist države in kmetovalca. Ako bi naše ljudstvo začelo rabiti stroje, bi bila vsa poljedelska dela preje in bolj po ceni gotova, ker bi nam nadomeščali drage delavne moči. Po tem bi šele imel kmet veselje za pridelovanje žita, katerega se posebno na slovenskem ozemlju kot izgubonosno panogo ogiba. Ako bi prideloval več žita, imel bi dosti slame za steljo, več boljšega gnoja in s tem v zvezi vsega več. S pomočjo poljedelskih strojev moderno, dobro obdelavana zemljišča bi v kratkem pripomogla do setve sladkorne pese in ustanovitve sladkornih tovaren. Množina potrebnega kapitala in mesto ustanovitve bi se določilo na seji ustanovljalnega odbora. Zato prosim jugoslovanske strokovnjake, kapitaliste itd., za izraz svojega mnenja in vabim vse interesente na sestanek dne 2. februarja v prostorih Slov. kmetijske družbe v Ljubljani ob 9. uri dopoldan.

Fran Malasek,
strokovni učitelj kmetijske šole na Grmu.

Zahvala.

Čitalnični odbor je v svoji seji dne 17. t. m. iz lastne iniciative sklenil, da se me nagradi za dramatski prizor „Na brdu Kalemegdan“, ki sem ga prepustil novomeški narodni čitalnici za uprizoritev na Silvestrov večer, novega leta dan in na srbski božič - z velikodušnim zneskom 100 kron. Tem potom se najiskrenejše zahvaljujem za ta nepričakovani dar vsemu čitalničnemu odboru, pred vsem še njega predsedniku g. prof. Seidlu.

Anton Podbevšek.

Izjava.

Jaz **Jože Mikec** z Mal. Slatnika št. 8., obžalujem, kar sem govoril v Šmihelu pri cerkvi, da je namreč dajal g. župan **Jože Zurc** v Kandiji podplate za drva, ter se mu zahvaljujem, da je odstopil od tožbe. — Slišal sem pa to obrekljivo govorjenje od Jožeta Pirnarja z Drske.

Plemenske ovce in ovne
se dobijo na prodaj na kmetijski šoli na Grmu. Cena po dogovoru.

Poziv!

Dan na dan dobivam svarilna, grozilna in druga taka prijetna pisanja — brez podpisov. Ker na taka anonimna opravljanja, obrekovanja, nesramna sumničenja in podle laži ne morem odgovarjati, prosim tem potom vsacega, kateri ima kaj proti meni kot županu, ali mestnemu uradu, ali pa uslužbencem mestne aprovizacije, ali sploh, če se je komu krivica delala med vojno, da to naznani pismeno s podpisom, ali pa naj sam pride k mestnemu uradu ter naj da na zapisnik. Vsaka storjena krivica se mora poravnati! — Na podle laži in nesramne hujskarije posameznih obrekovalcev z dvomljivo preteklostjo se pa ne morem baviti ter jim rečem samo — sram jih bodi (ako imajo še kaj sramu v sebi)!

Rosmann s. r., mestni župan.

Novo mesto, 20. januarja 1919.

Elektrarna v Novem mestu

naznanja vsem odjemalcem elektrotoka, da je izdala posebna določila o vpeljavi in vporabi električnega toka in prosi vse sedanje p. n. odjemalce, da se zglase najkasneje do 31. t m. v pisarni elektrarne, da si navedena določila vpogledajo in podpišejo. Strankam, ki bi teh določil v omenjenem roku ne podpisale, se bo nadalnja oddaja toka vstavila.

V bodoče pa mora vsak, ki hoče dobivati električni tok, v smislu § 3. določil to javiti pismeno upraviteljstvu elektrarne, nakar se mu dopošlje. „Napovedna pola“, na kateri mora vse razpredelke pravilno popisati s pristavkom, da so mu znani vsi pogoji o oddaji in vpeljevanju elektrike ter da se jim hoče pokoriti brez pridržka. Šele, ko si je upraviteljstvo ogledalo prostore, v kojih se ima izvršiti instalacija, in se prepričalo o pravilnem popisu napovedne pole, se prične izvrševati naročena instalacija.

P. n. stranke se vljudno opozarjajo, da izvršuje v smislu določil vse hišne električne naprave izključno le elektrarna po svojih organih, da je vsako samolastno popravljanje ali prenarejanje pri električnih napravah strogo prepovedano in da so stranke dolžne javiti vsak nedostatek bodisi pismeno ali ustno elektrarniškemu upraviteljstvu, da ga po svojem službujočem monterju čimpreje odpravi.

Strogo je prepovedano zamenjavati manjše žarnice z večjimi, kar vsebuje tudi po kazenskem zakonu kaznjivo dejanje.

Električna svetila in ves ostali instalacijski materijal prodaja edino le elektrarna sama.

Elektrarniško upraviteljstvo ima pravico ustaviti vsakemu, ki se ne pokorava tem določbam, nadaljno oddajo elektrotoka.

Glasom § 4. navedenih določil morajo biti v svrho pregledovanja električnih naprav pristopni elektrarniškim organom vsi prostori, skozi katere vodijo električne žice. Ako se upraviteljstvo elektrarne prepriča, da je zasebna naprava v slabem stanju in da jo stranka kljub opominu ne da urediti, se sme oddaja toka prekiniti za toliko časa, dokler se nedostatki ne odstranijo.

Za razsvetljavo se je določil sledeči cenik:

Svetljivost žarnic v normalnih svečah:
300, 200, 100, 75 | 50, 32, 25, 16, 10

Mesečna pristojbina v kronah:
21, 14, 7, 6 | 4, 3·50, 3, 2, 1·50

Svetilke s svetljivostjo od 75 do 300 norm. sveč so takozvane $^1/_2$ Watt ali luksus svetilke, za to se jim je nastavila nekoliko višja pristojbina, ker je v interesu p. n. občinstva samega, da se začasno, dokler ne zadostuje moč električnega toka za razsvetljavo vsega mesta, luksus-svetilke restringirajo na minimum in s tem omogoči električna razsvetljava kar največ strankam.

Iz tega razloga je upraviteljstvo elektrarne sklenilo, da odvzame začasno onim strankam, ki imajo sorazmerno veliko svetilk, vse neobhodno potrebne, predvsem vse luksus-svetilke, da lahko napelje električno luč onim meščanom, ki je še nimajo, pa za njo prosijo.

Upraviteljstvo elektrarne ima najboljšo voljo in bo skušalo po možnosti ustreči želji vseh p. n. meščanov.

Vodja elektrarne je izprašani elektrotehnik in nadmonter g. Jakob Letonja. Upraviteljstvo in pisarna elektrarne se nahaja v Novem mestu, Ljubljanska cesta št. 39, v pritličju; uradne ure so vsak torek in vsako soboto od 4. do 6. ure popoludne.

Bon in drug, lastniki elektrarne.

ZAHVALA.

Za obile dokaze sočutja povodom bolezni in smrti moje nad vse ljubljene soproge oziroma sestre in tete, gospe

Frančiške Pečarič roj. Bojanec

izrekam najprisrčnejšo zahvalo preč. g. svetniku A. Šmidovniku za tolažilne obiske, čast. g. kaplanu F. Šušteršiču, blagor. g. dr. Strašeku, vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, cenjenim sosedom ter vsem ostalim, ki so se potrudili od blizu in daleč, da pospremijo blago pokojno k večnemu počitku.

Prečina, 20. januarja 1919. **Leopold Pečarič,** soprog.

Razvedrilo.

Maščevanje. Prijatelj Ljubi: „Ali je res, da se misli tvoja hči poročiti s trgovcem Jeza, saj sta vidva vendar smrtna sovražnika?“ — Prijatelj Togota: „Da, da! Ravno zato se naj poroči z mojo hčerjo! Hudič bo dobil mojo ženo za taščo in bo potem še-le spoznal, kaj je pekel!“

Velikanska ljubezen. Ženin na potovanji piše svoji nevesti: „Ljuba moja, vedno mislim na te. Tudi če hočem goljufati, si mi ti v mislih in takoj zakličem: „Satan, poberi se od mene!“

Pri razporočitvi. Žena: „Moj mož je surov, pijanec, zapravljivec, prešestnik, pretepač — ž njim ne morem več živeti! Pomislite, gospod sodnik, sinoči mi je celó vse zobe razbil!“ — Sodnik: „Strašno! To vas je pač hudo bolelo!“ — Žena: „Bolelo me ravno ni, saj sem imela k sreči umetne zobe!“

O vojski. Oče: „Imeli smo v bitki v Galiciji nad 100 mrtvih in nad 500 ranjenih!“ — Sinko: „Oče, zakaj ste pa jemali mrtve in ranjene seboj?“

Od berača do bogatina. Berač A: „Tebi se je pa kar naenkrat obrnilo na dobro! Kar gosposki si postal. Ali ne misliš dalje beračiti?“ — Berač B: „Nikakor ne! Prišla je sreča v moj žep. Moj brat se je obesil, moja sestra je utonila, mojo teto je povozila dolenjska železnica in bratranec Lojze je umoril mojega bogatega strica in se potem samega sebe ustrelil — tako sem jaz sedaj edini dedič in bom lahko živel srečno in zadovoljno!“

Odkritosrčno. „Zakaj ste dobili zlat križec?“ — „Zato, ker nisem nič zagrešil!“

Pri zdravniku. „Oh, gospod doktor, pojdite brž k nam! Naš Jožek je silno bolan; celo dopoldne že kiha!“ — Zdravnik: „To je res nekaj hudega; toda precej ne morem z vami.“ — „I, kaj pa čem storiti, gospod doktor, če bo fant le kihal?“ — Doktor: „Recite: Bog pomagaj!“

Pred sodiščem. Sodnik: „Meni se zdi, da vas poznam. Kaj ne, da ste bili že večkrat tukaj?“ — Zatoženec: „Seveda! Saj sem tudi jaz vas precej spoznal, gospod sodnik! — — Le nekoliko bolj debeli ste. Kaj pa kaj gospa soproga počne?“

Na časti užaljen. „Zakaj si tako žalosten, Jaka?“ — „Zato, ker se nihče več za-me ne zmeni. — — Še pretepsti me niso hoteli na žegnanji!“

Iz otročjih ust. Družina se ravno h jedi pripravlja, ko pride poročilo, da je teta umrla. Janezek pogleda polne sklede, potem pa vpraša: „Oče, ali naj precej jokamo, ali potlej, ko bomo odjedli?“

Oh ta napredek! Loncevez tovarišu: „Slišim praviti, da že brez dratú telegrafirajo; menda ne bo dolgo, da bodo iznašli tudi mišilovke brez dratú!“

Prispevajte za sklad S. L. S.!

Ali imate luč?

Jako dobre karbitne svetilke, ki se prilegajo v petrolejske svetilke, kakor tudi v razne vodne čaše. Kos stane K 15·— Vsako množino karbita razpošilja

Industrija za razsvetljavo
dr. z o. z.
--- Maribor ob Dravi ---
Gosposka ulica št. 5.

Dr. Ernest Dereani

strokovni zdravnik za očesne, ušesne, nosne in vratne bolezni

zdravi odslej zopet redno dopoldne in popoldne v LJUBLJANI, frančiškanska ulica št. 4.

POZOR!

Vsem članom Vzajemne graške zavarovalnice proti požarom vljudno naznanjam, da se je pričel čas vplačevanja zavarovalnine 21. prosinca 1919.

Zastopništvo za okraj Novo mesto:
KAROL BARBORIČ.

Pralno milo

ki prekaša „Schichtovo“ - perilo moško in žensko, rjuhe, bluze za ženske, ter obuvala ☛ se še dobi v Kandiji, Ostermanova hiša.

Hiša

na glavnem trgu v Novem mestu je na prodaj. Ravno tam se dobi tudi kopalna banja in druge stvari. Natančneje se izve v hišni številki 100.

Prodaja. Podpisani župnik bo prodal na javni dražbi v sredo po svečnici 5. febr. ob 10. uri svoj **vinograd** na Preložniku, četrt ure od Adlešič, ki je izvrstno urejen in pognojen in v katerem je pridelal zadnja leta po 25 do 40 hektolitrov vina. Poleg je zidanica, krita s pločevino (plehom) z dvema kletima in zraven vodnjak iz betona. Prodal bo tudi **dve kadi** po 50 in 100 banj in **sod,** 14 hl.

Ivan Šašelj.

Trgovci pozor!

V zalogi imam več tisoč kilogramov jako fine **kolomaže** (šmir za vozove) v zaboječkih po pol, eden in 5 kilogramov, kakor tudi več stotisoč škatljic **vaselina** in **ličila** (biksa) - škatljice v vsaki velikosti po zelo nizki ceni.

J. Menart, trgovec - Domžale, Gorenjsko.

Izdajatelj in založnik J. Krajec nasl. Odgovorni urednik Urban Horvat. Tisk J. Krajec nasl.